

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Nice traits or nasty states : dispositional and situational correlates of prosocial and antisocial behavior in childhood

Wildeboer, A.

Citation

Wildeboer, A. (2017, January 19). *Nice traits or nasty states : dispositional and situational correlates of prosocial and antisocial behavior in childhood*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/45528>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/45528>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/45528> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Wildeboer, Andrea

Title: Nice traits or nasty states : dispositional and situational correlates of prosocial and antisocial behavior in childhood

Issue Date: 2017-01-19

Appendices

Nederlandse samenvatting
(Summary in Dutch)

Dankwoord
(Acknowledgements)

Curriculum Vitae

Lijst van publicaties
(List of publications)

Nederlandse samenvatting (Summary in Dutch)

Dit proefschrift beschrijft studies over prosociaal en antisociaal gedrag bij kinderen en de hieraan gerelateerde situationele en dispositionele factoren. Of prosociaal en antisociaal gedrag hun oorsprong vinden in karaktertrekken van het kind en dus dispositionele factoren de oorzaak ervan zijn, of dat specifieke kenmerken van de situatie ten grondslag liggen aan prosociaal en antisociaal gedrag is al in verschillende studies eerder onderzocht. In deze onderzoeken zijn dispositionele en situationele factoren echter bijna altijd apart bekeken. Op welke wijze deze factoren gezamenlijk prosociaal en antisociaal gedrag beïnvloeden is slechts in een enkele studie onderzocht. Dit proefschrift beschrijft daarom de samenhang van zowel situationele als dispositionele factoren met prosociaal en antisociaal gedrag met bijzondere aandacht voor het samenspel van deze factoren.

Prosociaal en antisociaal gedrag

Prosociaal gedrag is gedrag ten behoeve van andermans welzijn dat door de persoon zelf geïnitieerd wordt (Eisenberg, Fabes, & Spinrad, 2007) en het manifesteert zich in handelingen als helpen, troosten en doneren (Dunfield, Kuhlmeier, O'Connell, & Kelley, 2011; Van IJzendoorn, Bakermans-Kranenburg, Pannebakker, & Out, 2010). Naast het positieve effect van prosociaal gedrag op de omgeving van het kind, heeft prosociaal gedrag ook gunstige gevolgen voor het kind zelf, zoals betere schoolprestaties en betere sociale vaardigheden (Caprara, Barbaranelli, Pastorelli, Bandura, & Zimbardo, 2000; Crick, 1996).

In eerder onderzoek zijn diverse dispositionele voorspellers van prosociaal gedrag gevonden, zoals een beter ontwikkelde zelfcontrole en hogere niveaus van empathie (Aguilar-Pardo, Martínez-Arias, & Colmenares, 2013; Batson & Ahmad, 2001). Daarnaast kunnen ouders het prosociale karakter van hun kind beïnvloeden (Carlo, McGinley, Hayes, Batenhorst, & Wilkinson, 2007). In dergelijk onderzoek wordt prosociaal gedrag benaderd als karaktertrek van een individu. Een andere groep studies gaat uit van de situationele afhankelijkheid van prosociaal gedrag. Dit wil zeggen dat prosociaal gedrag niet wordt gezien als eigenschap van het individu, maar als gedrag dat afhankelijk is van de specifieke situatie waarin iemand zich bevindt. Prosociaal gedrag komt bijvoorbeeld vaker voor wanneer mensen

geobserveerd worden door anderen en wanneer mensen een goed voorbeeld van anderen zien of wanneer de begunstigde een bekende is (Engelmann, Herrmann, & Tomasello, 2012; Kallgren, Reno, & Cialdini, 2000; Oh & Hazler, 2009). Dergelijke situationele factoren zijn misschien zelfs belangrijker dan dispositionele factoren voor het ontstaan van pro sociaal gedrag (Van IJzendoorn et al., 2010). Er zijn daarnaast echter ook aanwijzingen dat dispositionele factoren van invloed kunnen zijn op de gevoeligheid voor situationele factoren (o.a., Izuma, Matusmoto, Camerer, & Adolphs, 2011).

Antisociaal gedrag zoals agressie of pesten wordt, in tegenstelling tot pro sociaal gedrag, vaak in verband gebracht met negatieve uitkomsten voor het kind, zoals slechtere schoolprestaties en relatieproblemen (Pouwels & Cillessen, 2013; Van Lier & Crijnen, 2005). Antisociaal gedrag wordt meestal beschouwd als karaktertrek van het kind, maar er zijn ook studies die aantonen dat kenmerken van de situatie van invloed kunnen zijn op antisociaal gedrag (Milgram, 1974; Zimbardo, 2004; Zimbardo, Maslach, & Haney, 2000). Antisociaal en pro sociaal gedrag worden soms gezien als de uiteinden van eenzelfde continuüm zijn. Er zijn inderdaad negatieve verbanden gevonden tussen pro sociaal en antisociaal gedrag bij kinderen en adolescenten (o.a., Carlo et al., 2014; Hastings, Zahn-Waxler, Robinson, Usher, & Bridges, 2000). In andere studies was de samenhang tussen pro sociaal en antisociaal gedrag daarentegen zwak; bovendien werden voor beide typen gedrag andere voorspellers gevonden (o.a., Krueger, Hicks, & McGue, 2001). Indien pro sociaal en antisociaal gedrag inderdaad twee verschillende constructen zijn, dan is het belangrijk om beide constructen ook als zodanig te behandelen in onderzoek. Dit is zeker belangrijk wanneer op basis van dergelijk onderzoek interventies ontwikkeld worden met als doel het verminderen van antisociaal gedrag en het stimuleren van pro sociaal gedrag.

Dit proefschrift

De studies die in dit proefschrift beschreven worden, zijn uitgevoerd binnen de Generation R Studie, een prospectief cohort dat de groei, gezondheid en ontwikkeling van kinderen vanaf het foetale leven volgt (Jaddoe et al., 2012; Tiemeier et al., 2012). Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkeling van door ouders gerapporteerde agressie bij kinderen van anderhalf jaar tot zes jaar. Deze herhaalde metingen van agressie, in combinatie met scores van door ouders gerapporteerd pro sociaal gedrag, hebben gediend voor de selectie van een kleinere steekproef met meer gedetailleerde metin-

gen bij deelnemers op achtjarige leeftijd. In Hoofdstuk 3 tot en met 5 is gebruik gemaakt van deze metingen en twee hiervan worden hieronder besproken.

Het meten van prosociaal gedrag. Onderzoek naar prosociaal gedrag richt zich vaak op moreel redeneren (o.a., Pratt, Arnold, Pratt, & Diessner, 1999). Daarnaast wordt prosociaal gedrag veelvuldig gemeten door middel van vragenlijsten (o.a., Carlo, Hausmann, Christiansen, & Randall, 2003). Op deze wijze wordt gemeten wat mensen denken en zeggen te doen, maar er wordt niet onderzocht of zij zich inderdaad ook prosociaal gedragen. Rapportage over het eigen prosociale gedrag kan sterk afwijken van het daadwerkelijk vertoonde gedrag (Salmivalli, Lagerspetz, Björkqvist, Österman, & Kaukiainen, 1996). Hetzelfde geldt voor de rapportages van ouders over het prosociale gedrag van hun kind (Holmgren, Eisenberg & Fabes, 1998). Daarom wordt in dit proefschrift prosociaal gedrag gemeten door middel van observaties.

Allereerst is er gebruik gemaakt van een doneertaak waarbij de deelnemende kinderen een videoclip van een goed doel te zien kregen (Van IJzendoorn et al., 2010). Na afloop van de videoclip kregen de kinderen de mogelijkheid om recent verdiend geld te doneren aan dit goede doel. De ene helft van de kinderen kreeg direct na de videoclip een fragment te zien van een kind dat geld doneert aan hetzelfde goede doel, de andere helft kreeg dit fragment niet te zien. Op deze wijze kon onderzocht worden of een verschil in de situatie ook tot een verschil in donerend gedrag leidt bij de deelnemende kinderen. Eerder onderzoek bij volwassenen liet namelijk al zien dat het voordoen van prosociaal gedrag een effectieve manier is om dit gedrag bij een ander te stimuleren (Kallgren et al., 2000).

Een tweede manier om prosociaal gedrag te observeren is door middel van het Prosociale Cyberball Spel (PCS; Riem, Bakermans-Kranenburg, Huffmeijer, & Van IJzendoorn, 2013; Vrijhof et al., 2016), een aangepaste versie van het online balspel Cyberball (Crowley, Wu, Molfese, & Mayes, 2010; Williams, Cheung, & Choi, 2000). Met deze taak werd ook antisociaal gedrag geobserveerd. In het PCS gooiden de deelnemende kinderen samen met drie andere online spelers een bal over. Met een toetsenbord kozen de kinderen zelf naar wie zij de bal gooiden. Na enige tijd sloten twee van de medespelers de derde medespeler uit van het spel door geen bal meer naar deze persoon te gooien. Prosociaal en antisociaal gedrag werden in deze taak gemeten door de hoeveelheid ballen die het kind naar de

buitengesloten speler gooide in deze fase van het spel. Kinderen die eveneens minder ballen naar de derde medespeler gooiden, gingen mee in de uitsluiting. Kinderen die juist méér naar de buitengesloten speler gooiden, compenseerden voor het uitsluitende gedrag van de andere spelers. De deelnemende kinderen konden zich daarnaast ook passief opstellen door niet duidelijk één kant te kiezen. Om ook tijdens het PCS het effect van de situatie te onderzoeken, speelden de kinderen het spel twee keer. Eenmaal werd een voor hen onbekende speler buitengesloten en eenmaal een bekende speler. Eerder onderzoek wees namelijk uit dat prosociaal gedrag toeneemt als het om een bekende gaat (Oh & Hazler, 2009). De bekende speler tijdens het PCS was de onderzoeksassistent. De onbekende speler was van hetzelfde geslacht en dezelfde leeftijd als de onderzoeksassistent.

Het effect van de situatie op prosociaal en antisociaal gedrag

De resultaten van mijn studies laten zien dat de situatie waarin kinderen zich bevinden van invloed kan zijn op zowel prosociaal als antisociaal gedrag. Zo lieten de resultaten uit Hoofdstuk 3 zien dat de hoeveelheid geld die kinderen doneren afhankelijk is van de situatie: kinderen die een ander kind zagen doneren gaven meer geld aan het goede doel dan kinderen die dit voorbeeld niet te zien kregen. Dit komt overeen met eerdere studies. Een ander afval zien oprapen zorgde er bijvoorbeeld voor dat mensen minder snel zelf afval op de grond gooiden, en lezen over gedrag dat in overeenstemming is met wat moreel juist is leidde tot een toename in donaties (Freeman, Aquino, & McFerran, 2009; Kallgren, Reno, & Cialdini, 2000). Dat mensen een voorbeeld van prosociaal gedrag volgen, komt waarschijnlijk omdat zij aan de heersende sociale norm willen voldoen, omdat zij geconfronteerd worden met een voorbeeld van hoe te handelen in een (nieuwe) situatie, of omdat het prosociale gedrag de wens doet ontstaan om een beter mens te zijn (Bandura, 1977; Freeman et al., 2009; Kallgren et al., 2000).

Vertrouwdheid met degene die hulp nodig heeft is een andere situationele factor die tot meer prosociaal gedrag kan leiden (o.a., Oh & Hazler, 2009). In Hoofdstuk 4 is dit effect echter niet gerepliceerd: tijdens het PCS compenseerden de kinderen gemiddeld gezien niet méér voor de uitsluiting van een bekende dan voor de uitsluiting van een onbekende medespeler. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de kinderen de onderzoeksassistent niet goed genoeg kenden om deze meer te verdedigen dan de onbekende

speler. Kinderen varieerden daarentegen wel in hun prosociale en antisociale gedrag richting een bekende en onbekende speler. Sommige kinderen gooiden extra veel ballen naar de bekende speler terwijl zij de onbekende speler buitensloten, terwijl andere kinderen het omgekeerde patroon lieten zien of hetzelfde gedrag vertoonden bij zowel de bekende als de onbekende speler. Deze variatie in gedrag kon niet door dispositionele factoren zoals empathie en zelfcontrole voorspeld worden. Wellicht hebben andere situationele factoren een rol gespeeld. Zo waren de twee 'pesters' die de derde speler buitensloten mogelijk een rolmodel voor sommige kinderen, waardoor zij zich niet prosociaal naar de buitengesloten persoon gedroegen.

De afwezigheid van een relatie tussen sociaal gedrag gemeten met de doneertaak en met het PCS is een andere aanwijzing voor de situationele afhankelijkheid van sociaal gedrag. Kinderen die zich in de ene taak sociaal gedroegen, lieten niet meer sociaal gedrag zien in de andere taak. Kinderen die volgens hun ouders hoog scoorden op sociaal gedrag en laag op antisociaal gedrag gedroegen zich ook niet sociaal tijdens de doneertaak of het PCS. Tussen andere vormen van sociaal gedrag, zoals helpen, delen en troosten, is in eerder onderzoek ook geen relatie gevonden (Dunfield et al., 2011). Dat een sociale karaktertrek ten grondslag ligt aan verschillende vormen van sociaal gedrag lijkt hiermee dus minder waarschijnlijk.

Hoewel antisociaal gedrag meestal gezien wordt als een karaktertrek (o.a., Porsch et al., 2016), zijn in Hoofdstuk 2 en 4 aanwijzingen gevonden dat ook situationele factoren dit gedrag kunnen beïnvloeden. Zo bleek er in Hoofdstuk 2 slechts een zwak verband te zijn tussen antisociaal gedrag zoals gerapporteerd door de ouders en gerapporteerd door de docent. Ofschoon bij de rapportage over antisociaal gedrag ouders niet gevraagd werd uitsluitend te rapporteren over de thuissituatie en docenten niet uitsluitend over de schoolsituatie, kan dit zwakke verband wel impliceren dat kinderen met name antisociaal gedrag vertonen in één situatie: thuis of op school. Indien verschillende mensen vanuit een andere context het gedrag van eenzelfde kind beschrijven kan er inderdaad een groot verschil ontstaan in hun rapportage (Achenbach, McConaughy, & Howell, 1987; Hinshaw, Han, Erhardt, & Huber, 1992). Een dergelijk verschil ontstaat mogelijk door situationele verschillen in antisociaal gedrag (Dirks, De Los Reyes, Briggs-Gowan, Cella, & Wakschlag, 2012).

De resultaten uit Hoofdstuk 4 lijken er ook op te wijzen dat antisociaal gedrag afhankelijk kan zijn van de situatie waarin kinderen zich bevinden. Zoals hierboven besproken hingen diverse dispositionele factoren niets samen met het prosociale en antisociale gedrag van kinderen tijdens het PCS. Desondanks lieten de deelnemers wel verschillen zien in hun prosociale en antisociale gedrag richting de bekende en onbekende speler. Deze verschillen laten de veranderlijkheid zien van het gedrag van kinderen tijdens het PCS.

De samenhang van dispositionele factoren met prosociaal en antisociaal gedrag

De resultaten uit Hoofdstuk 2, 3 en 4 wijzen op de situationele afhankelijkheid van prosociaal en antisociaal gedrag. Om ook te onderzoeken of dispositionele factoren een rol spelen bij (sommige vormen van) prosociaal gedrag is in Hoofdstuk 5 gekeken naar de samenhang tussen de anatomie van de hersenen en doneergedrag van kinderen. Hieruit bleek dat een dikkere cortex in delen van de laterale orbitofrontale cortex en pars orbitalis en delen van de pre- en postcentrale cortex gerelateerd was aan hogere donaties. Doneren heeft dus ook een neuroanatomisch component. Dit sluit aan bij de samenhang tussen prosociaal gedrag en dispositionele factoren zoals perspectief nemen, moreel redeneren en empathie die uit andere studies naar voren is gekomen (o.a., Batson & Ahmad, 2001; Carlo & Randall, 2002). Deze studies impliceren hiermee dat prosociaal gedrag tot het karakter kan behoren.

In Hoofdstuk 2 is een dispositionele kant van antisociaal gedrag gerapporteerd. Ofschoon de relatie tussen de ouder- en docentrapportages van antisociaal gedrag zwak was, zijn er in deze studie kinderen die zowel thuis als op school antisociaal gedrag vertonen. Kinderen die volgens hun ouders tussen anderhalf jaar en zes jaar hoge en toenemende niveaus van agressie lieten zien, zijn volgens hun docenten antisociaal, vergeleken met kinderen met gemiddelde of lage agressieniveaus over de tijd. Het antisociale gedrag lijkt voor deze kinderen dus een pervasieve vorm aan te nemen. In Hoofdstuk 2 bleek daarnaast dat meerdere metingen verspreid over de tijd van door ouders gerapporteerde agressie niet beter waren in het voorspellen van docent gerapporteerd antisociaal gedrag dan de ouderrapportage op slechts één meetmoment. Dat roept de vraag op naar de toegevoegde voorspellende waarde van herhaalde metingen van gedrag.

Samenspel situationele en dispositionele factoren

In Hoofdstuk 3 is het samenspel van situationele en dispositionele factoren onderzocht. Wanneer angstige kinderen en kinderen met lagere niveaus van autistische trekken een ander kind zagen doneren, gaven zij meer geld aan een goed doel dan minder angstige kinderen en kinderen met meer autistische trekken. Daarnaast doneerden angstige kinderen minder wanneer er geen prosociaal model was, vergeleken met kinderen die minder angstig waren. Dit komt overeen met andere studies waaruit blijkt dat dispositionele factoren de gevoeligheid voor situationele factoren kunnen beïnvloeden (o.a., Ellis, Boyce, Belsky, Bakermans-Kranenburg, & Van IJzendoorn, 2011; Pozzoli & Gini, 2010).

Het is hiermee echter nog niet duidelijk hoe situationele en dispositionele hoofdeffecten zich tot elkaar verhouden. Eerder onderzoek liet zien dat de eigenschap persoonlijke verantwoordelijkheid van invloed was op sociaal gedrag, maar alleen als dit samenging met lage groepsdruk van leeftijdsgenoten. Wanneer deelnemers veel groepsdruk ervoeren was er geen effect van persoonlijke verantwoordelijkheid op sociaal gedrag (Pozzoli & Gini, 2010). Het is mogelijk dat het effect van dispositionele factoren op sociaal en antisociaal gedrag vooral sterk is als situationele factoren zwak of afwezig zijn. Bij de aanwezigheid van krachtige situationele factoren worden de effecten van dispositionele factoren wellicht zeer klein of verdwijnen deze.

Conclusie

De resultaten beschreven in dit proefschrift laten zien dat, ondanks de hoge (financiële of relationele) kosten en lage baten, een substantieel deel van de kinderen zich sociaal gedroeg in de doneertaak en/of tijdens het PCS. Daarmee laat dit proefschrift zien dat kinderen van 8 jaar oud sociaal kunnen handelen ten aanzien van een hulpbehoevend persoon, ofschoon zij hier geen voordeel van hebben en de kosten hoog zijn. Deze vormen van sociaal gedrag lijken daarom altruïstisch van aard.

Naast sociaal gedrag werd ook antisociaal gedrag onder de loep genomen in de studies van dit proefschrift. Er waren echter weinig kinderen die over de verschillende metingen consistent antisociaal of sociaal gedrag

lieten zien. Dit bevestigt dat prosociaal en antisociaal gedrag deels situationeel afhankelijk zijn. Desondanks moeten dispositionele factoren nog steeds meegenomen worden in onderzoek naar prosociaal en antisociaal gedrag. Met name omdat hun interactie met situationele factoren tot verschillend gedrag kan leiden bij kinderen. Bovendien vonden we dat de anatomie van de hersenen samenhangt met hoeveel geld kinderen doneren. Dit benadrukt dat in ieder geval één vorm van prosociaal gedrag ook deels een eigenschap van het kind kan zijn.

Voor toekomstig onderzoek is het interessant om te kijken naar de effecten van verschillende situationele factoren op vormen van prosociaal gedrag. Bovendien is onderzoek naar de implementatie van situationele factoren in het echte leven, zoals een prosociaal model, van belang. Wanneer bijvoorbeeld publieke figuren en ook ouders zich bewust zijn van hun functie als rolmodel, zou dit een positief effect kunnen hebben op de samenleving en in het bijzonder op kinderen. Ook blijft het voor vervolgonderzoek belangrijk om prosociaal gedrag te observeren en niet afhankelijk te zijn van gerapporteerde percepties en intenties van prosociaal gedrag. Want alleen door het daadwerkelijke gedrag zijn anderen geholpen.

Dankwoord (*Acknowledgements*)

Het zit erop! Dan nu de laatste uitdaging: iedereen bedanken die bij dit proefschrift betrokken was. Allereerst de kinderen en ouders van Generation R, bedankt voor jullie deelname. In het bijzonder wil ik de kinderen bedanken die zo genereus hebben gedoneerd aan een goed doel. Ik wil ook de studenten en medewerkers die geholpen hebben met de dataverzameling bedanken voor hun inzet.

Alle collega's uit Leiden en Rotterdam, de Leidse promovendi, Rotterdamse gedragsgroepers en KNICRS wil ik bedanken voor de hulp en gezelligheid. Ne dikke merci Chloë, dankzij u versta ik Belgen nu beter, spijtig om niet meer samen op ne bureau te werken, het was zo plezant. Sabine, jouw kennis van (door mij niet te doorgronden) computerprogramma's was onmisbaar, net als je gezelligheid. Rani, bedankt voor alle leuke gesprekken en de baby (inmiddels dreumes)-dates. Ryan, thanks for all your help and the competitions, let's have one again soon! Koen en Laura, mijn Rotterdamse revolutionaire kameraden. Met jullie was het goed ontwaken 's ochtends, ik ga het rode verbond missen! Dafna, wat was het fijn dat ik met jou mijn Leiden-Rotterdamleed kon delen en om iemand te hebben die de complexe constructie uit ervaring kent. Sandra, bedankt voor het fijne samenwerken, sparren, kletsen en dat je mijn paranimf bent.

Lieve vrienden en burens bedankt voor de leuke momenten buiten werk. In het bijzonder de jongleurs. Bedankt voor alle NJF's, EJC's en al die andere leuke momenten, ik kijk al uit naar de volgende! Lieve Paraplu'ers, de vrijdagavonden met jullie zijn een heerlijke afsluiting van de werkweek, ik lach nergens zo hard als bij jullie. Lieve Anne, dankjewel dat je mijn paranimf bent.

Lieve familie, jullie natuurlijk ook bedankt. Het is fijn om zo'n gezellige familie te hebben. Lieve An en Wim, bedankt voor de leuke gesprekken en de goede zorgen voor Sare. Lieve oma, wat is het fijn om u als oma te hebben. Lieve jongens, Len en Vik, wat zijn jullie leuke en heerlijk nuchtere broer(tje)s. Wanneer vechten we weer eens om de trapkast? Lieve Ank en Jan-Dirk, bedankt voor het fijne en warme gezin waar ik inmiddels dertig jaar onderdeel van uitmaak en waar nu ook Sare zo vaak van kan genieten. Ook bedankt voor het duwtje in de goede richting wat betreft mijn studiekeuze. Dat heeft uiteindelijk tot dit proefschrift geleid!

Lieve Stephan, lieve Sare, beter thuiskomen na een werkdag dan bij jullie kan niet, wat is het fijn met jullie!

Curriculum Vitae

Andrea Wildeboer werd geboren op 10 december 1986 in Rotterdam. In 2006 behaalde zij haar VWO diploma aan het Rudolf Steiner College in Rotterdam. Daaropvolgend startte zij de studie Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht. In 2009 behaalde zij haar bachelordiploma en begon aansluitend met de tweejarige onderzoeksmaster Development and Socialisation in Childhood and Adolescence aan de Universiteit Utrecht. Na haar afstuderen in 2011 begon zij als promovenda bij Algemene en Gezinspedagogiek (AGP) aan de Universiteit Leiden. Hier deed zij onderzoek naar dispositionele en situationele factoren gerelateerd aan sociaal en antisociaal gedrag in de kindertijd. De dataverzameling voor dit onderzoek vond plaats binnen de Generation R studie van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam. De resultaten van haar onderzoek zijn beschreven in dit proefschrift. Naast haar aanstelling als promovenda heeft Andrea gewerkt als docent van diverse vakken bij AGP.

Lijst van publicaties (*List of publications*)

- Wildeboer, A.**, Thijssen, S., Bakermans-Kranenburg, M. J., Jaddoe, V. W. V., White, T., Tiemeier, H., & Van IJzendoorn, M. H. (in press). Anxiety and social responsiveness moderate the effect of situational demands on children's donating behavior. *Merrill-Palmer Quarterly*.
- Wildeboer, A.**, Thijssen, S., Van IJzendoorn, M. H., Van der Ende, J., Jaddoe, V. W. V., Verhulst, F. C., ... Bakermans-Kranenburg, M. J. (2015). Early childhood aggression trajectories: Associations with teacher-reported problem behavior. *International Journal of Behavioral Development*, 39(3), 221-234.
- Thijssen, S., **Wildeboer, A.**, Muetzel, R. L., Bakermans-Kranenburg, M. J., El Marroun, H., Hofman, A., ... White, T. (2015). Cortical thickness and prosocial behavior in school-age children: A population-based MRI study. *Social Neuroscience*, 10(6), 571-582.
- Thijssen, S., Ringoot, A. P., **Wildeboer, A.**, Bakermans-Kranenburg, M. J., El Marroun, H., Hofman, A., ... & White, T. (2015). Brain morphology of childhood aggressive behavior: A multi-informant study in school-age children. *Cognitive, Affective, & Behavioral Neuroscience*, 15(3), 564-577.

Ingediende manuscripts (manuscripts submitted for publication):

- Wildeboer, A.**, Thijssen, S., Bakermans-Kranenburg, M. J., White, T., Bakermans, J., Tiemeier, H., Van IJzendoorn, M. H. (2016). *Bystander behavior during social exclusion is independent of familiarity of the victim, child, and parenting characteristics*. Manuscript submitted for publication.
- Wildeboer, A.**, Thijssen, S., Muetzel, R. L., Bakermans-Kranenburg, M. J., Tiemeier, H., White, T., & Van IJzendoorn, M. H. (2016). *Neuroanatomical correlates of donating behavior in middle childhood*. Manuscript submitted for publication.
- Thijssen, S., **Wildeboer, A.**, Muetzel, R. L., Langeslag, S. J. E., Bakermans-Kranenburg, M. J., Jaddoe, V. W. V., ... White, T. (2016). *The honest truth about lying: demographic, cognitive and neurobiological correlates of typical and persistent lie-telling*. Manuscript submitted for publication.
- López-Vicente, M., Tiemeier, H., **Wildeboer, A.**, Muetzel, R. L., Verhulst, F. C., Jaddoe, V. W. V., ... White, T. (2016). *Cortical structures associated with sports participation in children: a population-based study*. Manuscript submitted for publication.

